

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 1957, 2 Tz 327/56

Číslo: 20/1957

Právní věta:

Za poškození důležitého orgánu znamenající těžkou újmu na zdraví [§ 75 ods. 13 písm. e) tr. zák.] treba považovat iba také porušení důležitého orgánu, při kterom vzniká nebezpečie pre život, alebo ktoré má intenzitu iných závažných následkov uvedených v ustanovení § 75 ods. 13 písm. a) až d), f) až i) tr. zák. Z toho istého hľadiska za dlhší čas trvajúcu poruchu zdravia znamenajúcu ťažkú ujmu na zdraví [§ 75 ods. 13 písm. i) tr. zák.] treba považovať taký stav poruchy zdravia, ktorý je prevádzaný obtiažmi, ktoré sú poškodeným pociťované rovnako ťaživo, ak by ním bol pociťovaný niektorý stav uvedený v § 75 ods. 13 pod písm. a) až ch) tr. zák.

Primeranosť nutnej obrany treba posudzovať podľa okolností prípadu. Musí byť daná obrana k odvráteniu útoku potrebná a spôsobená ujma nesmie byť celkom neúmerná odvrátenému nebezpečeniu. Pritom však nie je podmienkou, aby ochrana bola celkom úmerná útoku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.01.1957

Spisová značka: 2 Tz 327/56

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Nutná obrana, Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, Těžká újma na zdraví, Ublížení na zdraví

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obvinený, ktorý išiel na bicykli, zrazil sa s osobným autom vedeným P. Zrážkou bol poškodený bicykel obvineného. Keď sa potom zišli obvinený a P v miestnom hostinci, kam P prišiel už v podnapilom stave so svojimi dvomi dvadsaťročnými synmi, ktorí boli tiež podnapilí, začal P vyčítať obvinenému, že zrážku i poškodenie bicykla si sám zaviniť. Obvinený, ktorý bol striezlivý, vyzval P aby si svoje poznámky nechal pre seba, aby nezačínal hadku, že prípad vyšetrujú bezpečnostné orgány. P však neprestal dorážať ďalšími aj urážlivými poznámkami na obvineného, ktorý vstal z miesta, kde sedel a rozčúlený konaním P išiel k nemu a znova toho vyzýval, aby s urážkami prestal. P v tom strčil do obvineného – ktorý – neočakávajúc útok P – upadol na zem. Keď obvinený chcel vsťaf, chytil ho P za košeľu, ktorú mu roztrhol a súčasne na neho útočili aj synovia poškodeného. Obvinený sa tým rozčúľil, že udrel P pästou po hlave, načo P padol na zem, kde zostal ležieť v bezvedomí, načo

bol potom odvezený do nemocnice. Tam bolo zistené, že P utrel otras mozgu s následnou poruchou stredného ucha a poruchou rovnováhy. Liečenie P vyžiadalo si asi 21 dní.

Ludový súd v Malackách uznal obvineného vinným trestným činom ublíženia na zdraví podľa § 219 ods. 1 tr. zák. Na obhajobu obvineného, že konal v nutnej obrane, ľudový súd uviedol, že ide o zrejmú výhovorku, lebo útok P na obvineného nemal takmer žiadnu intenzitu a obvinený ho mohol odvrátiť ináč. S názorom obžaloby, že poškodenému P bola spôsobená zavinením obvineného ťažká ujma na zdraví, ľudový súd sa nestotožnil a došiel naopak k záveru, že išlo o bežné zranenie, ktoré nemožno označiť za ťažkú ujmu na zdraví.

Krajský súd v Bratislave zamietol odvolanie, ktoré podal iba obvinený. Krajský súd pritom došiel k záveru, že obvinený ako mladý, nápadne silný muž uderil silou šesťdesiatročného P, ktorý bol v podnapilom stave. Obvinený preto musel počítať s tým, že P utrpí poruchu zdravia. Obhajobu obvineného, že konal v nutnej obrane, krajský súd tiež neprijal v podstate z tých istých dôvodov ako ľudový súd. Po právnej stránke krajský súd uviedol, že sa ľudový súd mýlil, keď skutok obvineného podradil iba pod ustanovenie § 219 ods. 1 tr. zák., neuvažujúc o naplnení zákonných znakov ťažšieho trestného činu, a to vzhľadom na ťažší následok trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 219 ods. 1, 3 tr. zák., poprípade pri dostatku subjektívnej stránky trestného činu podľa § 220 ods. 1 tr. zák. Prečo krajský súd odchýlne od záveru ľudového súdu došiel k záveru, že poškodený P utrpel ťažkú ujmu na zdraví, nie je z rozsudku krajského súdu zrejmé, lebo táto časť nie je odôvodnená.

Najvyšší súd na sťažnosť pre porušenie zákona podanú generálnym prokurátorom zrušil rozsudky ľudového i krajského súdu a ľudovému súdu nariadil, aby vec znova prejednal a rozhodol.

Odôvodnenie:

Sťažnosť pre porušenie zákona vytkla, že ľudový súd pochybil, keďže zranenie poškodeného P zistené lekárske vysvedčením a údajmi poškodeného záležiace v otrase mozgu s následnou poruchou stredného ucha a poruchou rovnováhy, pričom liečenie trvalo dlhší čas, neposudzoval ako ťažkú ujmu na zdraví v zmysle ustanovenia § 75 ods. 13 písm. e), i) tr. zák. Pokiaľ ide o otázku, či obvinený tento ťažší následok zaviniť, má sťažnosť pre porušenie zákona zato, že obvinený, ktorý je nápadne mohutný a silne vyvinutý mladý muž, mohol a musel počítať s vážnejšou poruchou zdravia u poškodeného, keď plnou silou svojej päste uderil do hlavy šesťdesiatročného muža.

Sťažnosť pre porušenie zákona je v podstate dôvodná.

Ani ľudový, ani krajský súd nezaoberali sa všetkými pre rozhodnutie dôležitými okolnosťami, predovšetkým však sa nezaoberali dosť starostlivo obhajobou obvineného, že konal v nutnej obrane, a nehodnotili v tomto smere všetky vykonané dôkazy. Podľa § 8 tr. zák. konanie ináč trestné, ktorým niekto odvracia útok, nie je trestným činom, ak útok priamo hrozil alebo trval a ak obrana bola útoku primeraná. Súd v tomto smere došli k záveru, že útok poškodeného bol slabšej intenzity a že obvinený ďaleko prekročil hranice nutnej primeranosti, keď päťou uderil poškodeného do hlavy.

Primeranosť nutnej obrany treba posudzovať podľa okolností prípadu. Musí byť daná obrana k odvráteniu útoku potrebná a spôsobená ujma nesmie byť celkom neúmerná odvrátenému nebezpečeniu. Pritom však nie je podmienkou, aby obrana bola celkom úmerná útoku.

Vypočutí svedkovia potvrdili, že poškodený P prišiel do hostinca v podnapilom stave, že nedorozumenie medzi obvineným a poškodeným vyvolal sám poškodený P, ktorý napadol obvineného urážlivými poznámkami a potom do obvineného strčil tak, že tento upadol, a keďže obvinený chcel vstať, pristúpil k nemu syn poškodeného a dal obvinenému facku a ďalší syn poškodeného kopol obvineného do nohy. Keď aj poškodený P chybil obvineného za pás a roztrhol mu košeľu, obvinený sa

vyhol a uderel poškodeného P, ktorý padol na zem.

Pri útoku prevádzanom viac osobami je prípustná nutná obrana proti ktorémukolvek z útočníkov. Pritom je nerozhodné, že intenzita útoku toho útočníka, proti ktorému napadnutý podnikol akt nutnej obrany, je v danom okamžiku slabšia, než intenzita útoku ďalších útočníkov. Zneškodnením jedného z útočníkov snaží sa totiž napadnutý odvrátiť alebo zmierniť útoky ostatných útočníkov. Keby teda krajský súd hodnotil všetky vykonané dôkazy v ich vzájomnej súvislosti a prihliadol na skutočnosť, že obvinený bol napadnutý nielen poškodeným P, ktorý obvinenému roztrhol košeľu, porazil ho na zem a, podľa obhajoby obvineného, snažil sa obvineného uderiť, ale že bol napadnutý aj synmi poškodeného a že se teda bránil nielen proti šesťdesiatročnému starcovi (ako to zdôrazňujú obidva sudy), ale aj proti mladým synom poškodeného P, bol by poprípade mohol dôjsť k záveru, že obvinený konal v nutnej obrane a že obrana obvineného, ktorý iba rukou uderel poškodeného, neprekročila medze nutnej obrany a že preto nemožno považovať ju za neprimeranú. Poškodenému z úderu pästou od obvineného hrozilo iba poškodenia na zdraví približne rovnakej intenzity ako obvinenému, ktorý bol tiež strhnutý na zem a odvracal útok troch útočníkov, ktorí boli nadto ešte pod vplyvom alkoholu.

Ludový súd však pochybil aj v tom, keďže došiel k záveru, že obvinený úmyselne ublížil poškodenému P na zdraví, bez toho, žeby bol zisťoval všetky skutočnosti dôležité pre posúdenie, či poškodený P neutrpel ťažkú ujmu na zdraví.

Sťažnosť pre porušenie zákona má zato, že poškodený utrpel ťažkú ujmu na zdraví v zmysle § 75 ods. 13 písm. e), i) tr. zák., lebo utrpel poruchu stredného ucha a labyrintu a následkom toho i rovnováhy, a porucha zdravia trvala nepochybne dlhší čas. V tomto smere má Najvyšší súd zato, že výsledky doterajšieho dokazovania neposkytujú dostatočný podklad pre záver, či obvinený utrpel ťažkú ujmu na zdraví a najmä v kladnom prípade, či obvinený aj tento ťažší následok zaviniť, aj keby bol zodpovedný za úmyselné ublíženie na zdraví. Ludovému súdu je možno prisvedčiť iba v tom, že lekárske vysvedčenie OÚNZ založené v spisoch o povahe ujmy na zdraví, ktorú utrpel poškodený P, a údaje poškodeného P v administratívnom šetrení o tom, že dostal otras mozgu a že sa stále lieči, sú tak neúplné, že samy osebe nemôžu byť podkladom pre záver, či poškodený utrepl ťažkú ujmu na zdraví alebo nie. Následok, že poškodený po otrase mozgu následkom poruchy labyrintu nevedel udržať rovnováhu a zvracal a že od uvedeného času trpí na závrate a hučenie v ušiach, nemusí byť ešte ťažkou ujmu na zdraví.

Sťažnosti pre porušenie zákona je treba prisvedčiť v tom, že otras mozgu s následnou poruchou stredného ucha a labyrintu mohlo by byť považované za poškodenie dôležitého orgánu v zmysle § 75 ods. 13 písm. e) tr. zák. Za také poškodenie dôležitého orgánu je však treba považovať iba také porušenie dôležitého orgánu, pri ktorom vzniká nebezpečenie pre život, alebo ktoré má intenzitu iných závažných následkov uvedených v ustanovení § 75 ods. 13 pod písm. a) až d), f) až i) tr. zák. Z lekárskeho vysvedčenia OÚNZ plynie, že poškodený P bol v nemocnici dva dni a potom bol prepustený do domáceho ošetrovania. Z toho by sa dalo usudzovať, že strata rovnováhy v pomerne krátkom čase pominula, takže by nešlo o poškodenie labyrintu stredného ucha alebo mozgu trvalejších následkov, ktorá by mohlo byť považované za ťažkú ujmu na zdraví v zmysle § 75 ods. 13 písm. e) tr. zák.

Pokiaľ ide o ďalší druh ťažkej ujmy na zdraví, ktorý v uvedenom prípade by prichádzal do úvahy, totiž že porucha zdravia trvala dlhší čas, vyplýva z citovaného lekárskeho vysvedčenia ako aj z výpovedí poškodeného P, že P zostal v lekárskom ošetrovaní preto, že trpel na závrate a hučenie v ušiach. K tomu treba poznamenať, že z hľadiska porovnania závažnosti všetkých druhov ťažkej ujmy na zdraví uvedených v ustanovení § 75 ods. 13 tr. zák., za dlhší čas trvajúcu poruchu zdravia je treba považovať taký stav poruchy zdravia, ktorý je prevádzaný ťažkosťami, ktoré musia byť poškodeným pociťované rovnako ťaživo, ako by ním bol pociťovaný neitkorý zo stavov uvedených v § 75 ods. 13 písm. a) až ch) tr. zák., alebo ktorý je doprovádzaný znížením všeobecnej pracovnej spôsobilosti po

určitý čas. Dĺžka času, ktorý v týchto prípadoch bude rozhodná pre posúdenie, či ide o dlhší čas trvajúcu poruchu zdravia, bude závislá na obtiažach, ktoré poškodený pociťoval, poprípade na percente zníženia všeobecnej pracovnej spôsobilosti. Dočasne obtiaže, ktoré nie sú sprievodným javom ťažkej ujmy na zdraví, ako menšie bolasti, rušenie spánku, nutnosť udržiavať určitý čas diету a obmedzovať sa v požívaní niektorých jedál, vyradenie poškodeného zo spoločenských zábav a pod. by samo osebe boli iba ublížením na zdraví. Podľa obsahu spisu, obtiaže, ktorými trpel poškodený P, totiž hučanie v ušiach a občasné závrate bez bližšieho vysvetlenia ich povahy, ešte nenاسvedčujú tomu, že išlo o obtiaže takej intenzity, žeby mohli byť pociťované ako ťažká ujma na zdraví.

V obidvoch prípadoch bude však treba, aby súd všetky tieto otázky objasnil pomocou znalce lekára. Vykonanie dôkazov znalcom lekárom bude potrebné aj z ďalšieho dôvodu. Podľa zprávy o osobe poškodeného trpel poškodený P od svojej mladosti nervovou chorobou a doposiaľ je z toho dôvodu pod lekárske dozorom. Tento náznak o nervovej chorobe poškodeného mal byť súdu podnetom k tomu, aby zisťoval, či následky, ktoré u poškodeného nastali po ublížení na zdraví, totiž dočasná strata rovnováhy, závrate a hučanie v ušiach, neboli zapríčinené tiež nervovou chorobou poškodeného, kde vonkajší podnet, totiž úder do hlavy, ktorý by ináč zostal bez následkov, vyvolal alebo zvýšil poruchy, ktoré tu boli už pred ublížením na zdraví. Táto otázka je dôležitá z hľadiska prípadného zavinenia obvineného za ťažší následok, keby súd po vykonaní dôkazu lekárom znalcom došiel k záveru, že poškodený utrpel ťažkú ujmu na zdraví. V tomto prípade musel by súd zaoberať sa otázkou, či obvinený poznal zdravotný stav poškodeného a či teda vedel, že úderom poškodeného do hlavy môže tento ťažší následok spôsobiť, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že ho nespôsobí, alebo nevedel, že ho môže spôsobiť, hoci o tom vzhľadom na okolnosti a svoje osobné pomery vedieť mohol.

Otázkou ťažkej ujmy na zdraví a otázkou zavinenia obvineného v tomto smere bude sa musieť súd zaoberať pravdaže iba v prípade, ak dôjde k záveru, že obvinený nekonal v nutnej obrane, alebo že túto nutnú obranu prekročil.